

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Cím: 1139 Budapest Teve u. 4-6. 1903 Bp. Pf.: 314/15
Tel: 443-5573/33104
Fax: 443-5733/33133
E-mail: orfktitkarsag@orfk.police.hu

Szám:

Tárgy: alapjogot érintő rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása
Előadó:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva panaszos képviselő által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

elutasítom.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közzétételétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. (A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 330. § (2) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdés a) pontja).

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos jogi képviselője útján postai úton terjesztette elő panaszbeadványát, a vele szemben fogatosított rendőri intézkedéssel szemben.

A panaszbeadvány szerint a panaszossal szemben *-án a reggeli órákban * belterületén lévő áruház parkolójában gyermekülés szabálytalan használata miatt, rendőri intézkedés kezdeményezésére került sor. Az intézkedésnél egy polgárőr is jelen volt. A panaszos iratokkal nem rendelkezett, ezért adatait bemondás alapján a nyilvántartásban ellenőrizték csakúgy, mint a gépjármű adatait. Mindeközben a helyszínen tartózkodott a panaszos édesanyja és a két kiskorú gyermeke. A panaszos állítása szerint az intézkedő rendőr semmilyen „terhelőt” nem talált, majd mégis közölte vele, hogy a személyi iratok hiánya miatt elő fogja állítani a Rendőrkapitányságra. Amikor ennek okára a panaszos rákérdezett, jelezve, hogy a helyszínen van édesanyja, két gyermeke, és az iratok 5 perc alatt beszerezhetők, valamint a kocsit le kell zárnia, a rendőr közölte azt is, hogy akkor ellenállása miatt vele szemben bilincset fog alkalmazni. Ezt követően a helyszínen tartózkodó tanú látta, amint a panaszost a gépjármű motorháztetején megbilincseltek, holott semmilyen ellenállást, ellenszegülést nem tanúsított. Amikor a panaszos már a rendőrségi szolgálati gépjárműben ült, a parkolóba időközben visszaérkező édesanyja is jelezte, hogy az iratokat gyorsan be lehet szerezni, a fiát a rendőr ne állítsa elő. Ezt követően a panaszost előállították a Rendőrkapitányságra, amely * órától * óráig tartott.

A jogi képviselő álláspontja szerint a panaszos igazoltatására, annak kezdetekor indokolt módon és szakszerűen került sor az Rtv. 29. § (1) bekezdés értelmében. Ugyanakkor az intézkedés során már figyelmen kívül maradt az, hogy a helyszínen tartózkodott a panaszos édesanyja is, aki magát és fiát is igazolni lett volna képes (az Rtv. 29. § (2) bekezdés utolsó mondata szerint). Ennek megfelelően a panaszos előállítása szükségtelen, aránytalan és indokolatlan volt. A panaszos szabálysértést követett ugyan el, azonban édesanyja a helyszínen igazolhatta volna és iratait is be lehetett volna szerezni pár perc alatt. A jogi képviselő ezzel kapcsolatban továbbá hivatkozott a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 28. § (5), (6) és (7) bekezdésére. Mindezek alapján a jogi képviselő megítélése szerint a panaszos adatait több módon is tisztázni lehetett volna, személyazonossága kétséget kizáróan tisztázható és az előállítás megszakítható lett volna, ezért a panaszos igazoltatásának végrehajtása és előállítása is szükségtelen és indokolatlan volt.

A jogi képviselő álláspontja szerint a panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszköz, vagyis bilincs is teljes mértékben szükségtelen és aránytalan volt, ugyanis a panaszos az intézkedésnek nem állt ellen, adatait bediktálta, a helyszínről elszökni nem kívánt, önkárósító magatartást sem tanúsított, ezért nem volt megállapítható az Rtv. 48. § a)-d) pontjaiban szabályozott egyetlen ok sem. A bilincshasználatot testi kényszer előzte meg oly módon, hogy a panaszost a rendőrségi szolgálati gépjármű motorháztetejére lökték, ugyanakkor a testi kényszer Rtv. 47. §-a szerinti alkalmazásának törvényes feltételei szintén nem álltak fenn, ezt megalapozó szükséges tény, körülmény a tényállásban nem volt fellelhető, így a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer és bilincshasználat szintén jogsértő volt.

A jogi képviselő panaszbeadványához csatolta az ügyvédi meghatalmazást, a panaszosnak saját kézzel aláírt panaszbeadványát, valamint a panaszos édesanyjának és a tanúnak nyilatkozatát.

A panaszos beadványában előadta, hogy az intézkedés napján délelőtt kibuszozott hozzájuk édesanyja, akiért a panaszos gyerekei kíséretében autóval ment el. Elmondása szerint mindenki a maga ülésében foglalt helyet és mentek le a faluba, ahol a megállóhoz közeli sarkon találkoztak a panaszos édesanyjával. Megálltak és a gyerekek a nagymamának megörülve előremásztak hozzá, és miután be kellett még „ugrani” a közértbe tejért, a panaszos nem kezdte el fiait visszatesséklni az ülésbe, hiszen az 50 méteres utat 10 másodperc alatt lehet megtenni. Ahogy a panaszos befordult a bolt parkolójába, figyelmes lett a bolt előtt álló rendőrautóra, ennek ellenére nem mondta a gyerekeknek, hogy gyorsan ugorjanak be az ülésükbe, nehogy meglássák őket. Mikor a panaszos megállt, a dohányboltból kijövő rendőr egyből odalépett hozzá és kérdőre vonta, hogy hol a gyerekülés és miért nem ülnek benne. A rendőr társaságában volt egy fehér pólós fiatalember. Róla később kiderült, hogy helyi polgárőr. A panaszos elmondta, hogy van gyerekülés, és csak a saroktól jöttek így, de a rendőr közölte, hogy feljeleníti szabálysértés elkövetése miatt, és elkérte az iratait. A panaszos elmondta, hogy az iratait sem hozta el magával, hisz csak leugrott az édesanyjáért, és „ne csinálja ezt vele (a rendőr)”. A rendőr azonban („szigorúan”) továbbra is a nevét és a személyes adatait kérte. A panaszos édesanyja is próbálta elmagyarázni a rendőrnek, hogy itt laknak pár utcányira, és „ne szórakozzon már”. Azonban a rendőr „rendíthetetlen” volt, ezért a panaszos megkérte édesanyját, hogy vigye be a gyerekeket a közértbe, amíg felveszik az adatait. Ezt követően a panaszos bediktálta adatait, amelynek hitelességét a rendőr rádión keresztül ellenőrizte és közölte vele, hogy zárja le a kocsit, mert előállítja a Rendőrkapitányságra személyazonosság megállapítása végett. A panaszos azt hitte, hogy a rendőr viccel, nem mintha hozzáállása erre okot adott volna, csak a helyzet abszurditása miatt mondta, hogy „ugye nem gondolja komolyan”, és hozzátette, hogy itt lakik pár utcára, és a felesége percek alatt idehozhatja az iratait. A rendőr közölte, hogy „komolyan gondolja” és ha a panaszos ellenáll, akkor meg fogja bilincselni. A panaszos erre kikerekedett szemekkel visszakérdezett, hogy „miért”? Amelyre a rendőr úgy reagált, hogy „akkor nem engedelmeskedik?!”. A panaszos erre közölte, hogy engedelmeskedik, de továbbra sem érti, hogy miért bilincselné meg. Erre a rendőr felszólította, hogy forduljon meg és tegye hátra a kezét. A panaszos hiába kérte, hogy ne csinálja ezt, mert nem áll ellen, de már arccal az autója motorháztetején volt hátra feszített kézzel. A panaszos kétségbeesésébe a körülöttük álló emberek segítségéért kiáltozott, és hallotta egy nő hangját, aki kérte a rendőrt, hogy hagyja abba. A rendőr azonban rászólt, hogy ne szóljon bele, mert a panaszos igenis ellenáll, majd megbilincselte és a polgárőr segítségével betuszkolta őt a rendőrautó hátsó ülésére. Mindeközben az autó nyitva maradt, benne az indítókulccsal, a gyerekek a nagymamával a boltban, és a panaszos a feleségét sem értesíthette a történetekről. Végül a panaszos feleségét édesanyja hívta fel, hogy jöjjön a helyszínre, mikor már a panaszost elvitték a helyszínről.

A panaszos elmondása szerint a gyerekek a boltból kijövet meglátták a rendőrautó hátsó ülésén lévő panaszost, nagyon megijedtek és sírni kezdtek. A panaszos édesanyja kérte a rendőrt, hogy ne vigyék el a panaszost, mert a gyerekeket nem tudja egyedül hazavinni. A rendőr erre elkérte a panaszos édesanyjának a nevét, de fényképes igazolványt nem kért tőle és adatait nem ellenőrizte le rádión.

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőr nem adott semmilyen lehetőséget, hogy iratait a helyszínre vigyék, pedig 3 perc alatt odahozta volna a felesége, és arra sem adott lehetőséget, hogy édesanyja igazolja őt. A két kiskorú gyermeket pedig a rendőr otthagya valakinek,

akinek személyazonosságáról nem győződött meg, pedig a panaszos édesanyjánál ott voltak az iratai. A panaszosnak továbbá az autóját nyitva, benne a kulccsal kellett az utcán hagynia, mert a rendőr nem engedte, hogy bezárja azt. A panaszos megítélése szerint a rendőri intézkedés nem állt arányban a szabálysértés mértékével. Álláspontja szerint személyazonosságának megállapítására más lehetőség is lett volna, ami nem járt volna személyi szabadsága korlátozásával, és nem lett volna szükség testi kényszer alkalmazására, mindezekkel nem csorbítva jó hírét a szomszédjai előtt.

A panaszos édesanyja által saját kézzel aláírt nyilatkozat az alábbiakat tartalmazza.

A panaszos édesanyja busszal érkezett fiához és családjához látgatóba. A megállónál fia és két unokája várta. A buszról leszállva beszállt az autóba, a gyerekek nagyon örültek neki, a fia pedig közölte, hogy még vásárolnia kell a boltban, és leállt a bolt parkolójában. Ekkor a fia kiszállva az autóból rögtön beszélgetni kezdett két fiatalemberrel, akikről elsőre a panaszos édesanyjának nem tűnt fel, hogy rendőrök, mert csak pólóban voltak. A panaszos édesanyja a gyerekekkel szállt ki éppen, amikor arra lett figyelmes, hogy a fia nevét és adatait kéri a kék pólós fiatalember. Ekkor derült ki számára, hogy rendőr, mert addig oldalt állt neki és nem látta a pólóján a feliratot, továbbá a gyerekekkel volt elfoglalva. Majd fél füffel meghallotta, hogy a rendőr és a fia valamiben nem értenek egyet, így megszólította, hogy segíthet-e. A rendőr kérte, hogy ne beszéljen hozzá, mire mondta, hogy az intézkedés alá vont a fia. A rendőr közölte, hogy őt ez nem érdekli és ismét a fiához fordult, hogy mutassa meg az iratait. Ekkor a fia odalépett hozzá, látva, hogy segíteni próbál, és mondta, hogy vigye be a gyerekeket a közértbe, amíg bediktálja az adatait. Így a panaszos édesanyja a gyerekeket kézen fogta, és bevitte őket a boltba és vásárolni kezdtek.

Ezt követően a panaszos édesanyja a gyerekekkel a pénztárnál álltak, mikor belépett egy hölgy, és megkérdezte őt, hogy hozzátartozik-e a fiatalember, aki a rendőrrel állt a bejáratnál, mert megbilincseltek és berakták a rendőrautóba. A panaszos édesanyja erre ledobta a kosarat és a bejáratához sietett, ahol látták a fiát a rendőrautóban. A nagyobb fiú rögtön zokogni kezdett, a panaszos édesanyja pedig a levegőt kapkodva kérdezte a rendőrt, hogy mi szükség van erre. A rendőr közölte, hogy a fia nem igazolta magát és ellenállt. A panaszos édesanyja kérte, hogy ne vigyék el, ő az édesanyja és tudja igazolni, ráadásul itt van a két gyerek, akiket egyedül nem tud hazavinni. Mindez azonban nem érdekelte a rendőrt, aki azt ismételte, hogy nem igazolta magát és ellenállt. Egy másik fiatal hölgy, akiről később kiderült, hogy ügyvéd, próbálta a panaszos édesanyját megnyugtatni és felajánlotta a segítségét, hogy elhozza az iratokat, és próbált is beszélni a rendőrrel, aki hajthatatlan volt. A nagyobb fiú ekkor már hangosan kiabált, hogy „hova viszik a papát, menjünk utána”. A panaszos édesanyja megint próbált beszélni a rendőrrel, hogy hova viszik a fiát, aki válasz helyett megkérdezte, hogy lezárja-e az autót, vagy zárja le ő. A panaszos édesanyja mondta, hogy majd jön a menyé és ő majd lezárja. Az ügyvédnő ekkor felajánlotta a segítségét a gyerekek hazaszállításában. Ezt követően a rendőr már szállt volna be a rendőrautóba, amikor visszafordult és elkérte a panaszos édesanyjának nevét és lakcímét, és az adatokat felírta egy papírra, azonban igazolványt tőle nem kért. Végül beszállt a rendőrautóba és elhajtott.

A tanú által saját kézzel aláírt nyilatkozat az alábbiakat tartalmazza.

Az általa is sérelmezett intézkedés napján * óra körüli időben az üzletből jött ki, amikor arra lett figyelmes, hogy egy férfi, egy rendőr és egy polgárőr vitatkoztak. Először nem értette,

hogy pontosan miről van szó, azonban felfigyelt arra, amikor a panaszos azt kérdezte a rendőrtől, hogy „... és akkor most meg fog bilincselni?”, amelyre a rendőr közölte, hogy „igen”. Majd a rendőr elővette a bilincset és a panaszoszt egy gépjármű motorháztetejére lökve a polgárőr segítségével megpróbálta megbilincselni. Ekkor a panaszos kérte a rendőrt, hogy ne tegye ezt, illetve azt mondta, hogy nem érti, hogy erre miért van szükség. Eztán a panaszos elkezdett hangosan segítséget kérni a járókelőktől („Segítsen valaki! Emberek! A két kisgyerekem bent van a boltban! ”). Erre a tanú a rendőrhöz lépett és megkérdezte, hogy mi történt, közölve, hogy ő ügyvéd. A rendőr azt válaszolta, hogy „többszöri felszólítás ellenére is ellenállt (a panaszos) a rendőri intézkedésnek”. Erre az ügyvéd azt mondta, hogy ő úgy látta, hogy a panaszos nem állt ellen az intézkedésnek, majd megkérdezte, hogy akkor miért bilincseli meg, mert ezt máshogy, normálisan is meg lehet oldani. Majd nyugalomra intette a rendőrt. Ekkor a panaszos megismételte, hogy ő nem állt ellen, ezért miért kell megbilincselni, továbbá két kislány és az édesanyja bent voltak a boltban. Az ügyvéd állítása szerint a rendőr ezen gúnyolódott, azonban a rendőr pontos szavaira már nem emlékezett. Ezt követően a rendőr közölte, hogy a panaszos iratokkal nem rendelkezett, magát igazolni nem tudta. Ekkor a panaszos kijelentette, hogy a községben lakik és a felesége el tudta volna hozni iratait. Az ügyvéd erre felajánlotta a rendőrnek, hogy autóval vagy a panaszos feleségét, vagy a panaszos iratait elhozza, mivel nincsenek távolságok, maximum 5-10 perc alatt meg lehetett volna járni ezt az utat oda-vissza. Ezt a rendőr elutasította és azonnal jelentette az esetet a Rendőrkapitányságnak. Időközben a panaszos édesanyja a két kiskorú gyermekkel kijött a boltból. A nagyobbik azonnal elkezdett keservesen sírni, hogy mi lesz az apukájával, a nagymama pedig szintén kérte a rendőrt, hogy ne csinálja ezt, semmi nem történt és az iratokat ide lehet hozni, továbbá arra is felhívta a rendőr figyelmét, hogy ez aránytalan rendőri intézkedés és nagy károkat tesz a gyerekekben, majd megerősítette, hogy fia kooperál, együttműködik és engedjék el. Erre a nagymamától megkérdezte a rendőr a nevét és a születési dátumát, de a személyi igazolványát nem kérte el, nem győződött meg a személyazonosságáról, továbbá azt sem tudhatta, hogy valóban ő-e az intézkedés alá vontnak az édesanyja, és a gyerekek nagymamája. A panaszos édesanyjának elmondásából kiderült, hogy ő busszal érkezett a községbe. A fia eljött érte autóval a buszmegállóhoz, az unokákkal együtt. Amikor beült az autóba, az unokák az ölébe másztak (már állt az autó). Ekkor lépett oda hozzájuk a rendőr és vont a kérdésre amiatt, hogy a gyerekek miért nem gyerekülésben ültek. Ők elmondták, hogy már az álló autóban másztak a gyerekek előre, mikor a nagymama beült üdvözölni őket. Ezt követően a rendőr megkérdezte, hogy lezárja-e az autót, vagy sem. Az ügyvéd javasolta, hogy ne zárja le, majd a nagymama vigyáz rá, ameddig ő idehozza az édesanyját. Ebbe a rendőr beleegyezett, bár nem tudhatta, hogy kié az autó és valóban biztonságos-e otthagyni a nem szakszerűen azonosított nagymamára. Majd a tanú a rendőrnek a személyi igazolványát odaadta, hogy vegye bele a jelentésbe, hogy ő is jelen volt az intézkedésnél. Ezután elindultak a panaszos a rendőrautóban. Majd az ügyvéd javasolta a nagymamának, hogy elmegy a feleségért autóval és menjenek azonnal a panaszos után, hogy minél hamarabb elengedjék őt. Ezt követően az ügyvéd elment a panaszos feleségéért és odavitte az autóhoz. Később a panaszos felhívta az ügyvédet, hogy már útban van hazafelé és megköszönte, hogy ott volt. Az ügyvéd elsősorban a kisfiúknak próbálta tartani a lelket, különösen a nagyobbiknak. Az ügyvéd megjegyezte, hogy súlyos rendőri túlkapásnak érzi azt, hogy vasárnap délelőtt a két kiskorú gyerekével egy nagyon békés, nyugodt faluban, a nagymama elé autóval leguruló férfit megbilincselve vigyen el a rendőr óriási cirkusz közepette, aki nem engedi, hogy az édesanyja igazolja fiát, illetve azt sem, hogy egy ügyvéd elhozza 5 percen belül a hiányzó iratokat.

A beadványban foglaltak alapján a panaszos és jogi képviselője a rendőri intézkedés kapcsán az alábbiakat sérelmezte:

1. személyazonosság megállapítása céljából történő előállítást;
2. a testi kényszer és bilincs alkalmazását.

II.

A Panasztestület a sérelmezett rendőri intézkedéssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásában megállapította, hogy a rendőri intézkedés érintette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltóságához, illetve az abból levezetett testi integritáshoz, IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz, VI. cikkében foglalt személyes adatok védelméhez, valamint a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát.

A Panasztestület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy jogszerű volt a panaszossal szemben foganatosított igazoltatás és előállítás, ugyanakkor a személyi szabadságot korlátozó intézkedés az arányosság próbáját nem állta ki, és emiatt sérült a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapvető joga. A Testület úgy ítélte meg, hogy jogszerűtlen előállítás érdekében végrehajtott bilincseléssel összefüggésben is sérült a panaszos az emberi méltósághoz fűződő és az abból levezetett testi integritáshoz való joga.

A megvalósult alapjogsértés a Panasztestület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokolta tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

III.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettség keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközök tartalmát vette figyelembe

- előterjesztett panaszbeadvány;
- panaszos által saját kézzel aláírt beadvány;
- rendőri jelentés;
- hivatalos feljegyzés;
- jelentés előállítás végrehajtásáról;
- „Nyilatkozat” elnevezésű formanyomtatvány;
- igazolás rendőrségi előállítás időtartamáról;
- tanú meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv;
- tanú meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv;
- rendőri jelentés.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a jogi képviselő a hatóság részére bocsátotta a Bíróság (továbbiakban: bíróság) jogerős végzését, amelyben a bíróság mellőzte a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés miatt a felelősség megállapítását. A jogi képviselő utalt a bírósági végzés 8. oldalának második bekezdésében kifejtett azon megállapításra, miszerint Panaszos „előállítására az intézkedő rendőrrel szemben használt, az intézkedőt sértő kifejezések miatt került sor”. A jogi képviselő kérte azon körülmény figyelembe vételét is, hogy nemcsak a panaszos nem követte el a terhére rótt – jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség – szabálysértést, hanem az intézkedés

elfogulatlan tanúja sem, akivel szemben már a szabálysértési hatóság szüntette meg az eljárást, amely határozat másolati példányát a jogi képviselő szintén mellékelte.

A panaszeljárás során megállapítást nyert, hogy a panaszos által elkövetett szabálysértések tekintetében a Rendőrkapitányság, mint szabálysértési hatóság határozatot hozott. A panaszos a határozattal szemben kifogással élt, amely alapján a Bíróság végzésében a szabálysértési hatóság határozatát akként változtatta meg, hogy a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértést mellőzte és a közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés elkövetése miatt kiszabott pénzbírság összegét pedig mérsékelte.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdés szerint *„Akinak a IV-V. Fejezetben - a 46/A-46/C. § kivételével -, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint*

a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy

b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kiletétől függően

ba) az országos rendőrfőkapitány,

bb) a belső büntmegelőzési és büntfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy

bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója

bírálja el.”

A Ket. 13. § (1) bekezdés alapján *„E törvény hatálya nem terjed ki a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra, a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletével kapcsolatos eljárásra, a felsőoktatási felvételi eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra.”*

A hivatkozott rendelkezések szerint a panaszjog tárgyi hatálya kizárólag a jogszabályokban rögzített rendőri magatartási szabályok megtartására terjed ki, ugyanakkor a rendőri intézkedés elleni panasz vizsgálatának eredményeként hozott döntésem más eljárás alá tartozó kérdésekben – különösen az intézkedésre okot adó szabálysértés miatt az intézkedés alá vont felelősségének megállapítása tekintetében – rendelkezést nem tartalmazhat, ezért e tekintetben hatásköröm hiányát állapítom meg.

A leírtakra figyelemmel a jogi képviselő által hivatkozott azon körülmény miszerint a szabálysértési eljárás eredményeként hozott döntés alapján a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértést sem a panaszos sem a tanú nem követte el, jelen eljárásnak nem tárgya, ezért a panasz elbírálása szempontjából irreleváns.

Ugyanakkor a panaszos édesanyjának, mint hozzátartozónak és a tanúnak, mint a panaszos ismerősének – amely tényre a rendőri jelentés és a tanú nyilatkozatában is utalt, miszerint „... Később felhívott a panaszos, hogy már útban van hazafelé és megköszönte, hogy ott voltam.”... – nyilatkozatát nem vettem figyelembe, mivel elfogulatlanságuk megkérdőjelezhető volt.

Jelen eljárásban – az intézkedő rendőr által tett jelentésben foglalt nyilatkozaton, valamint a tanúk meghallgatásáról szóló jegyzőkönyveken túl – a fentiekben hivatkozott egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget

lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben – figyelemmel a Ket. 50. § (5) bekezdésének első mondatára – előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A rendőri intézkedés ellen a panaszos és jogi képviselője által megfogalmazott sérelmek kapcsán álláspontom a következő:

1. Előállítás jogszerűsége, figyelemmel az igazoltatás végrehajtására

Az intézkedéskor hatályban lévő az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja szerint *„A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja.”*

Az Rtv. 29. § (1) bekezdés a) pontja szerint *„A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani”,* továbbá az Rtv. 29. § (1) bekezdés b) pontja alapján *„az igazoltatott személyt lakcímének, tartózkodási helyének - az igazoltatott választása szerint - a lakcímet igazoló hatósági igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumentummal történő igazolására, vagy a lakcímré, tartózkodási helyre vonatkozó nyilatkozattételre kérheti fel.”*

A (2) bekezdés értelmében *„Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot - a személyazonosító igazolványon túl - minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.”*

A (4) bekezdés alapján *„A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatotról fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.”*

A Szolgálati Szabályzat 25. § (1) bekezdés szerint *„Az igazoltatás során a rendőr elkéri az igazoltatott személyazonosító igazolványát vagy egyéb, a személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmányát. Ha az okmány valóságos vagy az igazoltatott személyazonossága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel, felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja. Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési nyilvántartási*

rendszerben, valamint - szükség szerint - a személyi adat- és lakcím nyilvántartásban vagy az okmány-nyilvántartásban.”

A Szolgálati Szabályzat 28. § (5) bekezdés értelmében *„Az igazolás megtagadása vagy a személyi adatok hitelességének hiánya miatt megkezdett előállítás végrehajtását mellőzni kell, ha az intézkedés alá vont személy az előállítás közben megfelelően igazolja magát, vagy személyazonosságát a rendőr megállapította, és ellene büncselekmény megalapozott gyanúja nem merült fel, kivéve, ha vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazására került sor.”*

A (6) bekezdés alapján *„Az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható.”*

A (7) bekezdés szerint *„A rendőr a megkezdett, de mellőzött előállításról is jelentést készít, amelyben rögzíti az érintett személy személyazonosító adatait, az előállítás megkezdésének okát, helyét és időpontját, az intézkedés befejezésének helyét és időpontját, valamint az előállítás mellőzésének okát.”*

Az Rtv. 19. § (1) bekezdés értelmében *„A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”*

Az Rtv. 15. § (1) bekezdés alapján *„A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.”*

A (2) bekezdés szerint *„Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”*

A panaszbeadvány szerint a panaszossal szemben gyermekülés szabálytalan használata miatt, rendőri intézkedés kezdeményezésére került sor. A panaszos iratokkal nem rendelkezett, ezért adatait bemondás alapján a nyilvántartásban ellenőrizték. Mindeközben a helyszínen tartózkodott a panaszos édesanyja és a két kiskorú gyermeke is. A panaszos állítása szerint az intézkedő rendőr semmilyen „terhelőt” nem talált, majd mégis közölte vele, hogy személyi iratok hiánya miatt elő fogja állítani a Rendőrkapitányságra.

A jogi képviselő álláspontja szerint a panaszos igazoltatására, annak kezdetekor indokolt módon és szakszerűen került sor az Rtv. 29. § (1) bekezdés értelmében. Ugyanakkor figyelmen kívül maradt az, hogy a helyszínen tartózkodott a panaszos édesanyja is, aki magát és fiát is igazolni lett volna képes. Ennek megfelelően a panaszos előállítása szükségtelen, aránytalan és indokolatlan volt. A panaszos szabálysértést követett ugyan el, azonban édesanyja a helyszínen igazolhatta volna és iratait is be lehetett volna szerezni pár perc alatt.

A jogi képviselő ezzel kapcsolatban hivatkozott a Szolgálati Szabályzat 28. § (5), (6) és (7) bekezdésére.

Mindezek alapján a jogi képviselő megítélése szerint a panaszos adatait több módon is tisztázni lehetett volna, személyi azonossága kétséget kizáróan tisztázható és az előállítás megszakítható lett volna, ezért a panaszos igazoltatásának végrehajtása és előállítása is szükségtelen és indokolatlan volt.

A Panasztestület állásfoglalásában megállapította, hogy mivel a panaszos is elismerte, hogy iratokkal nem rendelkezett, ezért az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja megfelelő jogalapot szolgáltat a panaszos előállításához. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy egyrészt a panaszos

bediktálta adatait, amiket a rendőr leellenőrzött, továbbá a panaszos gépjárművének adatai is megállapításra kerültek, másrészt pedig, hogy a panaszos személyazonosságát a helyszínen jelenlévő édesanyja is tudta volna igazolni, a Panasztestület megítélése szerint indokolatlanul állították elő a panaszost.

A Panasztestület ezen álláspontjával az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Az előállítás végrehajtásáról szóló rendőri jelentésben foglaltak szerint *-kor a Rendőrkapitányság járőre rendészeti szolgálati feladatot látott el egy polgárőrrel * belterületén lévő üzlet környékén, amikor a polgárőr észlelte, hogy a * utcán közlekedő * forgalmi rendszámú gépjármű úgy vett részt a közúti közlekedésben, hogy a jármű vezetőjének az ülésen és a mellette ülő személy ülésén is egy-egy kiskorú gyermek tartózkodott. Erre figyelemmel az üzlet parkolójában leparkolt gépjármű vezetőjét (a panaszost) a rendőr intézkedés keretében történő igazolásra szólította fel. Ekkor a panaszos édesanyját és két kiskorú gyermekét a helyszínen lévő üzletbe beküldte azzal, hogy a gyermekek ne nézzék végig az intézkedést. A panaszos az általa elkövetett szabálysértést elismerte, ugyanakkor megállapítást nyert, hogy saját okmányokkal, sem az általa vezetett gépjármű irataival nem rendelkezett. Erre figyelemmel az intézkedő rendőr a panaszost adatainak bediktálására szólította fel, amelyre a panaszos közölte, hogy „Isten”. Erre tekintettel az intézkedő rendőr felszólította a panaszost, hogy amennyiben az általa feltett kérdésekre nem ad pontos választ és az intézkedés során nem működik együtt, úgy további szabálysértés elkövetése, valamint személyazonosságának megállapítása végett elő fogja állítani a Rendőrkapitányságra. A panaszos többszöri felszólításra adatait bediktálta, így azt az intézkedő rendőr szolgálati rádión keresztül leellenőrizte. Ezt követően az intézkedő rendőr közölte a panaszossal, hogy a gyermekülés használatának hiánya, illetve a járművezetésre jogosító okmányok hiánya miatt szabálysértést követett el, valamint a személyazonosság megállapítása miatt a Rendőrkapitányságra előállítja.

A rendőr tanúként történő meghallgatása alkalmával előadta, hogy a panaszos adatainak bemondásakor először azt válaszolta, hogy „ő Isten”, majd a rendőri felszólítást követően a panaszos bediktált valamilyen adatot, de az biztos, hogy nem helybéli címet adott meg. Ezt követően szólította fel az intézkedő rendőr a panaszost arra, hogy személyazonosság megállapítása céljából előállítja.

A hivatkozott jogszabályhelyek alapján megállapítható, hogy az igazoltatás célhoz kötött. A rendőr azt a személyt igazoltathatja, akinek személyazonosságát meg kell állapítania. Az igazoltatás célja tehát az, hogy egyedileg azonosított személy vonatkozásában indokolt esetben eljárást lehessen kezdeményezni, majd jogerővel bíró egyedi hatósági döntést lehessen hozni. Ehhez nem elegendő azonban, hogy az intézkedő rendőr úgy véli, hogy ráismert látásból valakire. Az ilyen szakszerűtlen eljárás miatti tévedések eredményeként, olyan személyekkel szemben hozna a hatóság vagy bíróság döntést, aki nem érintett az ügyben, míg a ténylegesen jelen volt személy kiléte a későbbiekben már nem volna megállapítható. Összességében tehát az igazoltatás célja, közvetve az állami és önkormányzati szervek hatósági feladatainak ellátásához – esetenként nélkülözhetetlenül – kapcsolódik annak érdekében, hogy a jogalkalmazó azt a jogilag alapvetően jelentős tény, kétséget kizáróan megállapíthassa, hogy az eljárást kivel szemben kell lefolytatnia. Ezért az igazoltatás a jogállamiság egyik garanciája, amely valóban alkotmányos alapjogot korlátoz, azonban egy másik érték a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjog biztosítása érdekében.

Amennyiben az intézkedő rendőr egy másik személy igazolását elfogadja, tulajdonképpen jóhiszeműen elhiszi, hogy az általa nem ismert – és az adott helyzetben kétséget kizáróan meg nem ismerhető – személy az, akinek az igazoló személy állítja. Ez a bizalom olyan fokát jelenti, amelynek gyakorlására csak akkor van mód, amikor az intézkedési szituáció összes körülményei alapján az intézkedő rendőr számára nyilvánvaló, hogy nincs, és nem is lesz szükség további eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására az igazolt személlyel szemben. A mérlegelés – amelyet jogszabály biztosít – tehát az intézkedési szituáció összes körülményei alapján történik.

Jelen esetben a Rendőrkapitányság beosztottja szabálysértés elkövetése miatt vont intézkedés alá a panaszost, aki sem saját okmányaival, sem a gépjárműre vonatkozó iratokkal nem rendelkezett, továbbá az adatok bemondása során egy *-i lakcím került megadásra, amelyet az előállítás végrehajtásáról szóló rendőri jelentés rögzít.

Ugyanezen rendőri jelentés tartalmazza továbbá, hogy az intézkedő rendőr miután a panaszost a rendőrségi szolgálati gépjármű hátsó ülésébe beültette, a helyszínre visszaérkezett a panaszos hozzátartozója, akit intézkedés alá vont, adatait bemondás alapján rögzítette, egyben a panaszossal szemben fogatosított intézkedésről tájékoztatta. Ezt követően a panaszost személyazonosság megállapítása céljából előállította.

Mindezen körülmények alapján az intézkedő rendőr mérlegelési jogkörében megalapozottan döntött úgy, hogy az időközben a helyszínre érkező panaszos hozzátartozójának igazolását nem fogadta el, figyelemmel azon körülményre, hogy a panaszossal szemben szabálysértési eljárás kezdeményezésére került sor, amely tekintetében nem mellőzhető a személyazonosság kétséget kizáró módon történő megállapítása, amelyre figyelemmel indokolt volt a Szolgálati Szabályzat 25. § (1) bekezdésében rögzített személyi adat- és lakcím nyilvántartásban történő adatok és arckép összehasonlítása.

A jogi képviselő által a Szolgálati Szabályzat 28. § (5) bekezdésére történő hivatkozás megalapozatlan, tekintettel arra, hogy a panaszossal szemben az intézkedés során kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, ezért a már megkezdett előállítás nem volt mellőzhető.

A fentiek alapján a panaszos előállítása – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – indokolt volt, ezért a panasz e tekintetben alaptalan.

2. Testi kényszer és bilincs alkalmazása

Az Rtv. 19. § (1) bekezdés értelmében *„A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”*

A (2) bekezdése szerint *„A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.”*

Az Rtv. 16. § (1) bekezdés szerint *„A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.”*

Az Rtv. 17. § (2) bekezdés értelmében „A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.”

Az Rtv. 47. § alapján „A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat.”

Az Rtv. 48. § szerint „A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.”

A Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdés szerint „Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.”

A Szolgálati Szabályzat 40. § (1) bekezdés értelmében „A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfelfejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.”

A (2) bekezdés első mondata szerint „A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat.”

A panaszos elmondása szerint, amikor az intézkedő rendőr közölte vele, hogy személyazonosság megállapítása végett őt előállítja, azt hitte, hogy a rendőr viccel, nem mintha hozzáállása erre okot adott volna, csak a helyzet abszurditása miatt mondta, hogy „ugye nem gondolja komolyan”, és hozzátette, hogy itt lakik pár utcára, és a felesége percek alatt idehozhatja az iratait. A rendőr közölte, hogy „komolyan gondolja” és ha a panaszos ellenáll, akkor meg fogja bilincselni. A panaszos erre kikerekedett szemekkel visszakérdezett, hogy „miért”? Amelyre a rendőr úgy reagált, hogy „akkor nem engedelmeskedik?!”. A panaszos erre közölte, hogy engedelmeskedik, de továbbra sem érti, hogy miért bilincselné meg. Erre a rendőr felszólította, hogy forduljon meg és tegye hátra a kezét. A panaszos hiába kérte, hogy ne csinálja ezt, mert nem áll ellen, de már arccal az autója motorháztetején volt hátra feszített kézzel. A panaszos kétségbeesésébe a körülöttük álló emberek segítségéért kiáltozott, és hallotta egy nő hangját, aki kérte a rendőrt, hogy hagyja abba. (Később kiderült, hogy ez a hölgy helyi lakos és ügyvéd.) A rendőr azonban rászólt, hogy ne szóljon bele, mert a panaszos igenis ellenáll, majd megbilincselte és a polgárőr segítségével betuszkolta őt a rendőrautó hátsó ülésére.

A jogi képviselő álláspontja szerint a panaszossal szemben alkalmazott bilincs teljes mértékben szükségtelen és aránytalan volt, ugyanis a panaszos az intézkedésnek nem állt ellen, adatait bediktálta, a helyszínről elszökni nem kívánt, önkárosító magatartást sem tanúsított, ezért nem volt megállapítható az Rtv. 48. § a)-d) pontjaiban szabályozott egyetlen

ok sem. A bilincshasználatot testi kényszer előzte meg oly módon, hogy a panaszost a rendőrségi szolgálati gépjármű motorháztetejére lökték, ugyanakkor a testi kényszer Rtv. 47. §-a szerinti alkalmazásának törvényes feltételei szintén nem álltak fenn, ezt megalapozó szükséges tény, körülmény a tényállásban nem volt fellelhető, így a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer és bilincshasználat jogsértő volt.

A Panasztestület megítélése szerint az intézkedő rendőr az arányosság követelményét nem vette figyelembe akkor, amikor megbilincseltek a panaszost, ráadásul hátra helyzetben. A rendőrségi iratok ugyanis – a bilincselésre való figyelmeztetés, illetve annak megkezdése előtt – csak a panaszos verbális, illetve passzív ellenszegüléséről számolnak be, nem jelöltek meg olyan körülményt, amelyből arra lehetett volna következtetni, hogy a panaszos illetően való ellenszegülése pusztán testi kényszerrel ne lett volna megtörhető. A Panasztestület megjegyezte, hogy semmi nem utalt egyéb olyan körülményre, amely a testi kényszernél nagyobb korlátozással járó kényszerítő eszköz alkalmazását indokolta volna. A konkrét esetben tehát a Panasztestület arra a következtetésre jutott, hogy a jogszerűtlen előállítás érdekében testi kényszer útján végrehajtott bilincselés már önmagában is alapjogot sértett.

A Panasztestület állásfoglalásában kifejtett fenti megállapításával az alábbi indokok értelmében nem értek egyet.

Az elfogás végrehajtásáról szóló rendőri jelentés szerint a panaszossal szemben az Rtv. 48. § d) pont alapján ellenszegülés megtörése érdekében bilincset alkalmaztak, * órától * óráig a Szolgálati Szabályzat 41. § (4) bekezdés b) pontja alapján. Ugyanezen rendőri jelentés tartalmazza, hogy az intézkedő rendőr több alkalommal felszólította a panaszost, hogy engedelmeskedjen a rendőri felszólításnak, de ő továbbra sem működött együtt, ezért a rendőr figyelmeztette, hogy amennyiben nem hajlandó együttműködni, úgy vele szemben kényszerítő eszközt fog alkalmazni. A panaszos a figyelmeztetéseket figyelmen kívül hagyta, ezért a rendőr hangosan közölte, hogy a törvény nevében vele szemben bilincset fog alkalmazni ellenszegülés megakadályozása végett (ezt is több alkalommal, háromszor-négyszer elmondta). Ezt követően az intézkedő rendőr közölte a panaszossal, hogy a kezében tartott napszemüvegét és mobiltelefonját tegye le. A panaszos a felhívásokat és a figyelmeztetéseket figyelmen kívül hagyta, ezért a rendőr megindult lépésben irányába, ekkor a panaszos hátrálni kezdett, és megkísérelte magát kivonni a rendőri intézkedés alól. Ezt követően a rendőr figyelmeztette, hogy vele szemben testi kényszert fog alkalmazni, amennyiben nem működik együtt a hatósággal. A panaszos ezt is figyelmen kívül hagyta, ezért a rendőr bal karját megfogta, majd hátra helyzetbe vitte. Mivel a panaszos folyamatosan ellenállt az intézkedésnek, és közben üvöltözött az ott bámészkodó embereknek, ezért a rendőr megkérte a vele szolgálatot ellátó polgárőrt, hogy segítsen a bilincselésben, mivel az ellenszegülés miatt azt biztonságosan egyedül nem tudta volna végrehajtani. A polgárőr ennek eleget téve megfogta a panaszos jobb karját, és a rendőr utasítására hátra hajtotta, hogy a bilincset fel tudja tenni. A panaszos folyamatosan megkísérelte elhúzni a kezét, a bilincselést akadályozta, így ennek végrehajtása pár percet vett igénybe.

Ezzel kapcsolatban a polgárőr tanúként történő meghallgatása alkalmával előadta, hogy amikor az intézkedő rendőr a panaszossal közölte, hogy őt a kapitányságra előállítja és zárja le az autóját, akkor a panaszos ellenállt, közölte, hogy nem hajlandó velük sehová sem menni. Mindketten többször higgadtan kérték, hogy működjön együtt, ne akadályozza az intézkedést, azonban a panaszos végig ellenállt a rendőri intézkedésnek. Ezt követően a rendőr ismét felhívta a panaszos figyelmét, hogy amennyiben nem hajlandó együttműködni, úgy kényszerítő eszközt fog vele szemben alkalmazni. Erre az intézkedő rendőr ismét megkérte őt,

hogy zárja le az autóját és menjen velük, ekkor az autójának a baloldalán lévő sárvédője mellett álltak. Ezt a körülményt azért tartotta fontosnak, mert amikor további három felszólításnak sem tett eleget a panaszos, akkor negyedszerre úgy kezdte a rendőr a mondatát, hogy a törvény nevében, ekkor a panaszos hirtelen hátra lépett a * utca irányába, amelyen akkor nagy volt a gépjármű forgalom, és a rendőr úgy húzta vissza őt. Ezt követően az intézkedő rendőr közölte, hogy testi kényszert fog alkalmazni, aminek a panaszos ellenállt, a karját rángatta, ezért az intézkedő rendőr megkérte őt, hogy segítsen megfogni a panaszos másik karját. Mindezek alapján az intézkedő rendőr felhívta a panaszos figyelmét, hogy amennyiben továbbra sem hajlandó együttműködni, úgy bilincset fog vele szemben alkalmazni. A panaszos ennek a felszólításnak sem tett eleget, ordibált, rángatta magát, így a rendőr megbilincselte őt. A panaszostól kérték az intézkedés során, hogy a kezében lévő törött mobiltelefont és napszemüveget helyezze az autójának a motorház tetejére, amelynek a panaszos szintén nem tett eleget.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyankor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. vonatkozó rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszerrel a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a Rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A leírtak alapján a panasz e tekintetben alaptalan.

VI.

A Panasztestület a sérelmezett rendőri intézkedéssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásában vizsgálat tárgyává tette a panaszossal szemben eljáró rendőr intézkedési kötelezettségét, a panaszos igazoltatásának jogalapját.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendőrök intézkedési kötelezettségét, az igazoltatás jogalapját nem sérelmezte, ezért azt érdemben nem vizsgáltam.

Ezzel kapcsolatosan a Fővárosi Törvényszék már korábbi – 20.K.31.855/2011/8. számú – ítéletében kimondta, hogy *„A bíróság e körben jegyzi meg, hogy az alperesi határozat kizárólag a felperes panaszában foglaltakra kell, hogy reagáljon függetlenül attól, hogy a Független Rendészeti Panasztestület esetlegesen a felperes panaszát meghaladóan más jellegű jogkérdésekben is állást foglal.”*

A Kúria Kfv.III.37.807/2013/4. számú ítélete a fentieket alátámasztja, amely szerint *„(...) Az FRP-nek az előállítási időtartamára vonatkozó megállapításra nézve rögzítette, hogy e körben a felperes nem terjesztett elő panaszt, ezért annak jogszerűségéről nem kellett döntenie.”*

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

A határozat az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdés;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdés e) pontja, 109. § (1) bekezdés a) pontja, 50. §; 13. § (1) bekezdés;

- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. § (1) bekezdés, 93/A. (7), (9) bekezdés, 33. § (2) bekezdés a) pontja, 29. § (1) bekezdés a) és b) pontja, (2), (4) bekezdés, 19. § (1) bekezdés, 15. § (1), (2) bekezdés, 19. § (1) bekezdés, 16. § (1) bekezdés, 17. § (2) bekezdés, 47. §, 48. §, 15. § (1), (2) bekezdés,
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 25. § (1) bekezdés, 28. § (5), (6), (7) bekezdés, 39. § (1) bekezdés, 40. § (1), (2) bekezdés, 41. § (1) bekezdés d) pontja

Budapest, 2015. június 29.

Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány